

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Esityksen tavoitteena on selkiyttää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välistä rajapintaa sekä hallitusohjelman mukaisesti tukea hyvinvointialueita uudistamaan palvelujaan perustuen palvelujen tarkoituksenmukaiseen porrastukseen sekä siirtämään painopistettä perustasolle. Alkuvuodesta 2026 julkaistusta sosiaali- ja terveysministeriön järjestämislain mukaisesta selvityksestä ilmenee, ettei lastensuojelun sijoituksia ole onnistuttu vähentämään, vaikka kehitys vuonna 2024 tasaantui. Samaisessa raportissa on myös tunnistettu selkeä tarve vahvistaa sosiaalihuollon lapsiperhepalveluiden varhaisen tuen palveluja.

SOSTE painottaa, että lastensuojelun painopistettä on sekä inhimillisistä että taloudellisista syistä pystyttävä siirtämään korjaavista palveluista varhaiseen tukeen. SOSTE pitää esitystä osittain kannatettavana sen osalta, kun sillä tavoitellaan varhaista tukea ja avopalveluja painottavaa palvelurakennetta. SOSTE kuitenkin huomauttaa, että alkuvaiheessa palvelurakenteen muutos voi vaatia lisäresursointia, kun taas esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa ehdotusten on arvioitu vähentävän hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin menoja yhteensä noin 1,5 miljoonalla eurolla vuonna 2027 ja noin 3 miljoonalla eurolla vuodesta 2028 lähtien.

Esitys kytkeytyy vahvasti sosiaalihuoltolain uudistamiseen, jota koskevassa lausunnossaan SOSTE ei kannattanut ehdotusta uudesta lapsiperhepalvelusta eikä lastensuojelulain 36 §:n mukaisen tehostetun perhetyön palvelun, sosiaalihuoltolain 18 ja 26 §:n mukaisten perhetyön ja kasvatus- ja perheneuvonnan lakkauttamista. SOSTE katsoo, että ehdotus jättäisi hyvinvointialueille liikaa

liikkumavaraa sen suhteen, millaisia palveluja lapsille ja lapsiperheille on järjestettävä. Tämä vahvistaa jo tämänhetkistä alueellista eriytymistä ja asettaa myös lapset eriarvioiseen asemaan. Myös sosiaalihuoltolain muutosehdotuksessa on tunnistettu riski, että väljempi sääntely yhdistettynä nykyisiin ja tuleviin säästöpainaisiin ja hyvinvointialueiden muutoinkin erilaisiin edellytyksiin, voi johtaa palvelujen liialliseen supistumiseen tai siihen, että palvelujen kehittämiseen ei pystytä panostamaan asiakkaiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi.

SOSTE korostaa, että mikäli uudistukset astuvat voimaan, niiden läpivientiin sekä palvelujen järjestämiseen tulee kohdentaa hyvinvointialueille riittävä rahoitus ja vahvaa kansallista ohjausta. Kyse on merkittävästä rakenteellisesta muutoksesta sekä toimintakulttuurin että ammatillisen orientaation uudistamisesta. Lapsen hyvinvoinnin varmistamiseksi matalan kynnyksen palvelujen tulee olla aidosti riittäviä, samalla lastensuojeluun pääsyn tulee olla joustavaa ja lapsen äänen sekä edun tulee säilyä keskiössä kaikissa vaiheissa.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Esityksen mukaan Suomessa muodostettaisiin uudenlainen palvelumalli, jossa sosiaalihuoltolain mukainen tuki ja palvelut toimitaisivat ensisijaisena matalan kynnyksen sekä ennaltaehkäisevänä tukena, ja lastensuojeluasiakkuus toimisi viimesijaisena, erityisen suojelun välineenä. Tavoitteena on, että perheet saisivat tarvitsemansa tuen ensisijaisesti sosiaalihuollon peruspalveluista ilman lastensuojelun asiakkuutta, mikä on sinänsä kannettavaa. Esiitetty uudistus sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapinnan selkiyttämiseksi vaikuttaisi erityisesti asiakkuuksien vireilletuloon, lastensuojelun asiakkuuden alkamisen kynnykseen, työn painopisteisiin sekä viranomaisten väliseen työnjakoon ja yhteistyöhön. Esityksellä on arvioitu olevan merkittäviä vaikutuksia hyvinvointialueiden sosiaalihuollon viranomaisten toimintaan, tehtävien sisältöihin sekä palvelujärjestelmän rakenteeseen.

On arvioitu, että osa avohuollon asiakkaista ja enintään puolet tehostetun perhetyön piirissä olevista saattaisi siirtyä muutoksen myötä lastensuojelusta sosiaalihuoltolain mukaisiksi asiakkaiksi. Kokonaismääräksi on arvioitu kokonaisuutena 9 600 lasta. On siis hyvin todennäköistä, että sosiaalihuollon piiriin ohjautuisi yhä enemmän entistä vaativampia asiakkuuksia, jotka tarvitsevat enemmän resursseja. Tällöin kevyempää, mutta pitkäjänteistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden auttamiseen ei välttämättä ehditä tai pystytä vastaamaan riittävästi, jolloin tavoite ennaltaehkäisystä ei toteudu. Erityisen huolestuttavaa on, että osa vakavista ongelmista, kuten lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa voi jäädä tunnistamatta tai niihin ei puututa riittävän ajoissa. Tällöin lapsen oikeus suojeluun, turvallisuuteen ja riittävään tukeen vaarantuu. Edellä mainituista syistä on keskeistä varmistaa, että käytössä on riittävät resurssit ja osaaminen, jotta tuen tarpeet pystytään tunnistamaan riittävän varhaisessa vaiheessa. Se edellyttää työntekijöiltä erittäin laajaa osaamista niin sosiaalihuollon yleisistä palveluista, lastensuojelusta, palveluohjauksesta kuin lapsen oikeudellisesta suojelustakin. Näiden osaamisvaatimusten vaikutuksia henkilöstön saatavuuteen, koulutustarpeisiin ja työn kuormittavuuteen ei esityksessä ole arvioitu riittävästi

SOSTE suhtautuu huolestuneesti esityksen linjaukseen nostaa lastensuojelun asiakkuuden kynnystä. Kentältä välittyvän kokemuksen perusteella lastensuojelun asiakkuuden alkamisen kynnys koetaan

jo nykytilanteessa monin paikoin korkeaksi. Tämän vuoksi on olemassa riski, että osa lapsista ja perheistä jää entistä pidemmäksi aikaa ilman tarvitsemaansa suojelua ja tukea.

3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

Nykytilan säilyttäminen

Perustelut tiiviisti

SOSTE katsoo, että lastensuojelulain uudistaminen osissa, vahva kytkös sosiaalihuoltolakiin tehtäviin laajoihin muutoksiin sekä muut samanaikaiset sosiaalihuollon asiakkaisiin vaikuttavat lainsäädäntömuutokset hankaloittavat uudistuksen kokonaisuuden hahmottamista ja yhteisvaikutusten arviointia. SOSTE pitää huolestuttavana, että näinkin keskeistä ja voimakkaasti ihmisten perus- ja ihmisoikeuksiin puuttuvaa lainsäädäntöä valmistellaan kiireellä, päällekkäin ja limittäin vajavaiseen tietoon pohjautuen. Sosiaalihuollon palvelu-uudistustyöryhmän työskentelyn aikana kävi ilmeiseksi, että tietopohja sosiaalipalvelujen perustiedoista, kustannuksista ja jopa käyttäjämääristä, on edelleen puutteellinen. SOSTE näkeekin, että lastensuojelulain uudistamiseen tulisi varata riittävästi valmistelu-aikaa ja sen tulisi perustua tutkittuun tietoon. Koska ehdotuksilla on merkittäviä vaikutuksia heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin ja perheisiin, tulisi vaikutukset, erityisesti lapsivaikutukset, arvioida erityisen huolellisesti ennen perustavaa laatua olevien muutosten tekemistä.

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

SOSTE pitää hyvänä, että 3 §. Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön 1 momentissa todettaisiin, että ensisijaisesti lapsen ja perheen tuen ja palvelujen tarpeeseen tulisi vastata sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain, oppilas- ja opiskelijahuoltolain, varhaiskasvatuslain, perusopetuslain tai muun lain mukaisella tuella, palveluilla tai muilla toimilla. Tämä selkiyttäisi ehdotetun lain mukaisen tuen toissijaisuutta ja toisaalta myös sen viimesijaisuutta sekä ohjaisi vähentämään eteenpäin ja poisohjaamisen kulttuuria. Esimerkiksi lapsen terveydenhuollon tarpeisiin tulisi vastata ensisijaisesti terveydenhuollollisin keinoin.

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

SOSTE pitää merkittävänä riskinä sitä, että lastensuojelun asiakkuuden kynnyksen nousu viivästyttäen asiakkuuden alkamista ja johtaa siihen, ettei avohuollon tukitoimilla ei ole käytännössä riittäviä edellytyksiä saada aikaan olennaista muutosta lapsen ja perheen tilanteessa. Lastensuojelun avohuollon työskentely saattaa tällöin painottua sijoituksen arviointiin ja valmisteluun varsinaisen avohuollon aikaisen muutostyön sijaan. Avohuollon asiakkuuden alkamisen kynnyksen tulisi asettua tasolle, jossa lapsen ja perheen tilanteeseen voidaan vielä vaikuttaa riittävän intensiivisellä työskentelyllä.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

SOSTE pitää kannatettavana, että asiakasmitoitus on säilynyt ehdotuksessa. Ehdotettu sääntely kokonaisuutena huomioiden SOSTE näkee riskinä, että 30 asiakkaan mitoitus työskenneltäessä erityisen haastavassa tilanteessa olevan lapsen sekä hänen perheensä kanssa on riittämätön. Ehdotus asiakasmitoituksesta poikkeamisen mahdollistamiseksi voi näkemysmme mukaan johtaa hyvinvointialueiden säästöpainesta johtuen siihen, että asiakasmäärästä poikkeamisesta tulee jatkuvaa, mikä voi uhata lapsen oikeutta erityiseen suojeluun ja siten heikentää lapsen oikeussuojaa. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien lasten tilanteet vaativat sitä, että kohtaamisille on riittävästi aikaa ja lasta tavataan riittävän usein henkilökohtaisesti lastensuojelun prosessin eri vaiheissa.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

SOSTE pitää hyvänä, että sääntely terveydenhuollon erityisistä velvollisuuksista ehdotuksen mukaan säilyisi. Kiinnitämme huomion kuitenkin siihen, että esityksen ja sosiaalihuoltolain muuttamista koskevan esityksen myötä säännös ei soveltuisi yhä useampaan sosiaalipalveluja tarvitsevaan lapseen. SOSTE on lausunnossaan koskien sosiaalihuoltolain muuttamista koskevaa esitysluonnosta suhtautunut kriittisesti kasvatus- ja perheneuvontaa koskevan palvelusäännöksen kumoamiseen. Sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa olevan lapsen osalta säännöstaosiset vaatimukset terveydenhuollon velvollisuuksista ovat lievemmat kuin lastensuojelussa. Pidämme välttämättömänä, että sosiaalityön, psykologian ja lääketieteen sekä muiden asiantuntijoiden monialainen työskentely olisi ehdotettua velvoittavampaa myös sosiaalihuoltolain mukaisissa asiakkuuksissa.

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosääntelyä?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti

-

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

SOSTE pitää yhdenmukaisuuden näkökulmasta hyvänä, että kulujen korvaamisesta ja palkkion suuruudesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Palkkioiden rajaaminen ja yhdenmukaistaminen ei saa kuitenkaan johtaa pätevien ja eri alan asiantuntemusta omaavien edunvalvojien vähenemiseen.

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

-

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Kuten sosiaalihuollon ja lastensuojelun lapsiasiakkaille toteutetun sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain yhdyspintakyselyn vastaukset osoittavat, lapsille keskeistä on, että he tulevat aidosti kuulluiksi ja ymmärretyiksi heitä koskevissa asioissa. Lasten ja nuorten näkemysten mukaan pysyvien ja tuttujen työntekijäsuhteiden merkitys on olennainen lapsen turvallisuuden ja luottamuksen rakentumiselle, kun taas työntekijöiden vaihtuvuus ja kokemus kiireestä heikentävät lapsen luottamusta viranomaisiin ja voivat vaikeuttaa avun vastaanottamista.

Palveluiden vaikuttavuuden kannalta luottamuksen lisäksi onkin oleellista, että apua saa oikea-aikaisesti ja riittävästi myös kestoaltaan, tarjottu apu ja tuki vastaavat lapsen todellisia tarpeita sekä moniammatillisuus ja -toimijuus esim. varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa.

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoidto): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

SOSTE yhtyy lastensuojelujärjestöjen näkemykseen, että pelkkä fyysiseen turvallisuuteen keskittyvä lähestymistapa ei ole riittävä turvaamaan lapsen hyvinvointia tai oikeuksien toteutumista. Sen sijaan sijaishuollossa tulee korostaa ennakoivaa, lapsen tarpeet tunnistavaa ja arjen vuorovaikutusta vahvistavaa toimintaympäristöä, joka tukee lapsen kasvua, kehitystä ja pysyviä ihmissuhteita. Tällainen ympäristö edellyttää korkeatasoista ammatillista osaamista sekä riittäviä henkilöstöresursseja. SOSTE katsoo, että sijaishuoltoa tulisi kehittää kokonaisvaltaisesti, ei pelkästään turvallisuuden näkökulmasta.

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

-

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantumista koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

-

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

SOSTE kannattaa ehdotettua lisärahoitusta TUVA-koulutuksen turvaamiseksi koulukodeissa lasten koulutuksellisen eriarvoisuuden vähentämiseksi.

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

Esityksen taloudelliset vaikutukset muodostuvat muutoksista lastensuojelulaitosten henkilöstömitoitusta koskevaan nykyiseen sääntelyyn sekä päivystystilanteisiin liittyvästä uudesta säädösehdotuksesta. Ehdotusten arvioidaan vähentävän hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin menoja yhteensä noin 1,5 miljoonalla eurolla vuonna 2027 ja noin 3 miljoonalla eurolla vuodesta 2028 lähtien. SOSTE huomauttaa, että arvioihin liittyy merkittävää epävarmuutta.

Esitysluonnoksessa hyvinvointialueiden kustannusten oletetaan vähenevän, kun sijaishuollon kustannuksia saadaan laskettua. Kustannukset voivat laskea pidemmällä aikavälillä, jos huostaanottojen määrää pystytään vähentämään, mutta tämä edellyttää merkittävää ja pitkäjänteistä painopisteen siirtämistä peruspalveluihin. Tällaiset vaikutukset syntyvät viiveellä, eikä säästöjen voida realistisesti odottaa toteutuvan esitysluonnoksessa oletetulla aikataululla.

Esityksellä arvioidaan olevan merkittäviä vaikutuksia hyvinvointialueiden sosiaalihuollon viranomaisten toimintaan, tehtävien sisältöön sekä palvelujärjestelmän rakenteeseen. Todennäköistä on, että palvelurakenteen muutos vaatii alkuun enemmänkin lisäresursointia kuin rahoituksen vähentämistä.

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

-

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

Ei anna. SOSTE katsoo, että lastensuojelulain uudistaminen osissa, vahva kytkös sosiaalihuoltolakiin tehtäviin laajoihin muutoksiin sekä muut samanaikaiset sosiaalihuoltoon ja lastensuojeluun vaikuttavat uudistukset (esim. ammattihenkilölainsäädäntö, teknologian käyttö) hankaloittavat uudistuksen kokonaisuuden hahmottamista ja yhteisvaikutusten arviointia.

Luonnosteltu lastensuojelulain muutos on vaikutuksiltaan merkittävä eikä sen vaikutuksia erityisesti suojelun tarpeessa oleville lapsille tai tukea tarvitseville perheille ole pystytty riittävästi avaamaan esitysluonnoksessa. Sosiaali- ja terveysalan eettisten periaatteiden mukaan oikeudenmukaisuus edellyttää, että palvelujen supistamisen ja muiden muutosten vaikutukset arvioidaan erityisesti niiden kannalta, joilla on muita heikommat lähtökohdat, olosuhteet tai toimintakyky, tai mahdollisuudet puolustaa oikeuksiaan. Nyt tämä periaate on jäämässä budjettilakiaikataulun jalkoihin.

27. Vapaamuotoiset huomiot

-

Ojanen Minttu
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry